

T.S. ELIOT

Η ΕΡΗΜΗ ΓΗ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - ΣΧΟΛΙΑ
ΣΥΜΕΩΝ ΓΡ. ΣΤΑΜΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΓΛΩΣΣΗ ΕΚΔΟΣΗ

GUTENBERG

T.S. ELIOT

Η ΕΡΗΜΗ ΓΗ

Προλεγόμενα - Μετάφραση - Σχόλια
Συμεών Γρ. Σταμπουλού

ΔΙΓΛΩΣΣΗ ΕΚΔΟΣΗ

GUTENBERG
'Αθήνα 2019

’Απὸ τὶς σπουδαιότερες δεκαεννέα σελίδες ποὺ γράφτηκαν ποτὲ στὴν ἀγγλικὴ γλώσσα.

EZRA POUND

Ο ”Ελιοτ ἔδωσε ὅσο κανένας ἄλλος τὸ ἔπος ἐνὸς βασικοῦ συναισθήματος, μιᾶς στιγμῆς τῆς ἴστορίας, ἐνὸς συναισθήματος ποὺ τὸ νιώσαμε ὅλοι μας [...] Τῇ στιγμῇ ποὺ ἡ ἀποσύνθεση ἀπλωνόταν τριγύρω, τὸ ἔνιωσε καὶ τὸ φῶναξε. Μετὰ τὸν ”Ελιοτ δὲν μποροῦμε νὰ γυρίσουμε πίσω σὲ δρισμένα πράγματα σαπισμένα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ

Οἱ νεώτερες γενεὲς σωστὰ εἶδαν στὰ ποιήματα αὐτὰ τὴν πιὸ πιστὴ καὶ μορφικὰ τὴν πιὸ τέλεια προσαρμοσμένη ἀπεικόνιση ἐνὸς κόσμου ποὺ κατέρρευσε καὶ σάπισε, ποὺ ἔχασε τὴν ἔννοια τῆς κάθε ἀξίας κι ἀποξενώθηκε ἀπὸ τὸ ὅποιοδήποτε ἰδανικό.

ΤΑΚΗΣ ΠΑΠΑΤΣΩΝΗΣ

Φασματοσκοπική ἀπόδοση ὅχι τῆς σύγχρονης ἀστικῆς κοινωνίας, ἀλλὰ τοῦ ἀποστεγνωμένου ἀπὸ τὴν πνευματικὴν ἥμεταφυσικὴν ἀναβροχιὰ τερατόμορφου διανοητικοῦ καὶ τεχνοκρατικοῦ κόσμου ὅπου σήμερα ζοῦμε.

ΖΗΣΙΜΟΣ ΛΟΡΕΝΤΖΑΤΟΣ

Τὸ διασημότερο ποίημα τοῦ 20οῦ αἰώνα. Μάθετε γι' αὐτό, πῶς καὶ πόσους ἐπηρέασε μέσα ἀπὸ τὴν πληρέστατη εἰσαγωγὴ τοῦ Συμεὼν Σταμπουλοῦ. Μυηθεῖτε στὰ νοήματά του μέσα ἀπὸ τὰ σχόλια ποὺ πλουτίζουν τὴν ἔκδοση. Πρωτίστως ἀπολαῦστε το στὰ ἀγγλικὰ καὶ στὴν πιστὴ καὶ σύγχρονη μετάφρασή του:

II

A GAME OF CHESS

II

ΜΙΑ ΠΑΡΤΙΔΑ ΣΚΑΚΙ

The Chair she sat in, like a burnished throne,
Glowed on the marble, where the glass
Held up by standards wrought with fruited vines
From which a golden Cupidon peeped out 80
(Another hid his eyes behind his wing)
Doubled the flames of sevenbranched cande-
labra

Reflecting light upon the table as
The glitter of her jewels rose to meet it,
From satin cases poured in rich profusion. 85
In vials of ivory and coloured glass
Unstoppered, lurked her strange synthetic per-
fumes,
Unguent, powdered, or liquid — troubled, con-
fused
And drowned the sense in odours; stirred by
the air
That freshened from the window, these ascended 90

Μαρμαρυγή βασιλική τὸ Κάθισμα της, θρόνος,
Παιγνίδιζε στὸ μάρμαρο, ποὺ τὸ γυαλὶ

Στοὺς πήχεις κρεμασμένο μὲ γλυπτὰ τσαμπιά

80 Ἐκεῖ ποὺ ἀνάσταινε τὸ σῶμα "Ερωτας χρυσός
(Κι ὁ ἄλλος ποὺ ἔκρυβε μὲς στὸ φτερὸ τὸ φῶς
του)

Τοῦ λύχνου τοῦ ἐφτάκλωνου ζευγάρωνε τὴ φλό-
γα

Ἄντιφεγγίζοντας ἵριδισμοὺς ἐπάνω στὸ τραπέ-
ζι, καθὼς

‘Η λάμψη της χρυσὴ χυνόταν νὰ τοὺς βρεῖ

85 Μέσ' ἀπὸ θῆκες τοῦ σατὲν ράθυμες ὡς τὰ χείλη·

Μικρὲς φιάλες φίλντισι καὶ κρύσταλλο χρωμάτων

‘Ολανοιχτὲς ἐκεῖ, καραδοκοῦνε τὰ κρυφά, συν-
θετικὰ μυρωδικά της,

‘Η πούδρα, τὸ ύγρό, ἡ ἀλοιφή — τρικύμιζαν, τρε-
λαῖναν

Καὶ σβήνανε τὴν αἰσθηση στὴν εὔωδιά· παρμέ-
νες ἀπ' τὸν ἄνεμο

90 Ποὺ ἔστελνε ἀπ' τὸ παράθυρο δροσιά, ἀνέβαι-
ναν κι αὐτὲς

In fattening the prolonged candle-flames,
Flung their smoke into the laquearia,
Stirring the pattern on the coffered ceiling.
Huge sea-wood fed with copper
Burned green and orange, framed by the col- 95
oured stone,
In which sad light a carvèd dolphin swam.
Above the antique mantel was displayed
As though a window gave upon the sylvan scene
The change of Philomel, by the barbarous king
So rudely forced; yet there the nightingale 100
Filled all the desert with inviolable voice
And still she cried, and still the world pursues,
'Jug Jug' to dirty ears.
And other withered stumps of time
Were told upon the walls; staring forms 105
Leaned out, leaning, hushing the room enclosed.
Footsteps shuffled on the stair.
Under the firelight, under the brush, her hair
Spread out in fiery points

- Ταΐζοντας τὶς τεντωμένες φλόγες τῶν κεριῶν,
 Κι ὡς τὰ φατνώματα ὑψώναν τὸν καπνὸν
 Τ' ἀνάγλυφα ἔυπνώντας στὸ θολωτὸ ταβάνι.
 Θαλασσινὰ ὄγκωδη ἔυλα θρεμμένα στὸν χαλκὸν
 95 Καίγανε πράσινα, πορτοκαλιά, μὲ στέμμα τὴν
 πολύχρωμη πέτρα,
 Στὸ θλιψμένο του φῶς νὰ κολυμπᾶ δελφίνι σκα-
 λιστό.
 Πάνω ἀπ' τὸ τζάκι τὸ παλιὸν νὰ ἴστορεῖται
 Λές κι ἄνοιγε παράθυρο στὸν δάσους τὴν σκηνήν
 Ἡ μεταμόρφωση τῆς Φιλομήλας, ποὺ ἀγρια τήνε
 χάλασε
 100 Βάρβαρος βασιλιάς· κι ὅμως τ' ἀηδόνι ἐκεῖ
 Πλημμύρισε τὴν ἔρημο στὴν ἄσωτη φωνή
 Κι ἀκόμη ἐκεῖ νὰ διαλαλεῖ, κι ἀκόμη δ κόσμος
 νὰ ἔξακολουθεῖ,
 «Γιάγκ γιάγκ» σὲ βρωμισμέν' ἀφτιά.
 Κι ἄλλα κουρέλια ξέθωρα τοῦ χρόνου
 105 Γραμμένα στὸν ἀσβέστη· μορφὲς προσηλωμέ-
 νες
 Γέρναν σκυφτὲς κατασιγάζοντας τὴν κάμαρα
 ὡς τὴν ἄκρη.
 Βήματα σέρνονταν στὴ σκάλα.
 Κάτω ἀπ' τὴ λάμψη τῆς φωτιᾶς, κάτω ἀπ' τὴ
 βούρτσα,
 Χαθῆκαν σὲ σπινθῆρες τὰ μαλλιά της

Glowed into words, then would be savagely still. 110

‘My nerves are bad to-night. Yes, bad. Stay with
me.

‘Speak to me. Why do you never speak. Speak.

‘What are you thinking of? What thinking?
What?

‘I never know what you are thinking. Think.’

I think we are in rats’ alley

115

Where the dead men lost their bones.

‘What is that noise?’

The wind under the door.

‘What is that noise now? What is the wind doing?’

Nothing again nothing. 120

‘Do

‘You know nothing? Do you see nothing? Do
you remember

‘Nothing?’

I remember

Those are pearls that were his eyes.

125

‘Are you alive, or not? Is there nothing in your
head?’

110 Σὲ λέξεις λαμπυρίζοντας ὥστε νὰ γίνουν ἄγρια σιωπή.

«Τὰ νεῦρα μου ἀπόψε συμφορά. Ναι, συμφορά.
Μεῖνε κοντά μου.

Μίλα μου. Γιατί ποτέ σου δὲ μιλᾶς; Μίλα.
Τί συλλογιέσαι; Νὰ συλλογιέσαι ἀραγε, τί;
Ποτὲ δὲν ξέρω τί νὰ συλλογιέσαι. Σκέψου».

115 Σκέφτομαι πώς τὴ ρότα πήραμε τῶν ποντικῶν
Ἐκεῖ ποὺ χάσαν οἱ νεκροὶ τὰ κόκκαλά τους.

«Τί νά ’ναι αὐτὸς ὁ θόρυβος;»

‘Ο ἀνεμος κάτω ἀπ’ τὴν πόρτα.

«Τί εἶναι τώρα αὐτὸς ὁ θόρυβος; Τί ἐτοιμάζει
ὁ ἀνεμος;»

120 Τίποτε, πάλι τίποτε.

«Δὲν ξέρεις

Τίποτε λοιπόν; Δὲ βλέπεις τίποτε; Οὔτε θυ-
μᾶσαι

Τίποτε;»

Θυμᾶμαι

125 Τὰ μαργαριτάρια αὐτὰ ποὺ ἦταν κάποτε τὰ μά-
τια του.

«Εἶσαι ἡ δὲν εἶσαι ζωντανός; Καὶ τὸ κεφάλι σου
ἀραγε ἀδειανό;»

But

O O O O that Shakespeherian Rag —
It's so elegant
So intelligent 130
'What shall I do now? What shall I do?
'I shall rush out as I am, and walk the street
'With my hair down, so. What shall we do to-
 morrow?
'What shall we ever do?' 135

The hot water at ten. 135

And if it rains, a closed car at four.
And we shall play a game of chess,
(The ivory men make company between us) 137a
Pressing lidless eyes and waiting for a knock
 upon the door.

When Lil's husband got demobbed, I said —
I didn't mince my words, I said to her myself, 140
HURRY UP PLEASE ITS TIME
Now Albert's coming back, make yourself a bit
 smart.
He'll want to know what you done with that
 money he gave you

Μονάχα

"Ω "Ω "Ω "Ω ἐτούτη ἡ Σαιξπήχηρη μπάντα —
Μὰ εῖναι τόσο ἐλεγκάν

130 Τόσο σπιρτόζα

«Καὶ τί θὰ κάνω τώρα; Τί θὰ κάνω;

"Οπως εἶμαι θὰ βγῶ καὶ θὰ πάρω τοὺς δρό-
μους

Μὲ τὰ μαλλιὰ λυμένα, ἔτσι νά. Τί θὰ κάνουμε
αὔριο;

Στὸ ἔξης τί θὰ κάνουμε;»

135 Ζεστὸ νερὸ στὶς δέκα.

Κι ἀν βρέχει, ἔνα κλειστὸ ἀμάξι ὥρα τέσσε-
ρεις.

Καὶ θὰ καθήσουμε γιὰ μιὰ παρτίδα σκάκι,

(Μᾶς συντροφεύουνε φιγοῦρες φιλντισένιες)

Πιέζοντας τὰ μάτια δίχως τσίνορα κι ἐλπίζο-
ντας γιὰ κάποιο χτύπημα στὴν πόρτα.

"Οταν ἀποστρατεύτηκε ὁ σύζυγος τῆς Λίλ, εἴ-
πα —

140 Δὲν κρύβω λόγια ἐγώ, τῆς εἶπα αὐτοπροσώπως,
ΤΕΛΕΙΩΝΕΤΕ ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΕΙΝ' Η ΩΡΑ

Τώρα ποὺ θὰ γυρίσει ὁ Ἀλμπερτ, κοίταξε λίγο
νὰ σουλουπωθεῖς.

Θὰ γυρέψει νὰ μάθει τί ἔκανες μὲ κεῖνα τὰ λε-
φτὰ ποὺ σοῦ 'χε στείλει

To get yourself some teeth. He did, I was there.
You have them all out, Lil, and get a nice set,
He said, I swear, I can't bear to look at you.
And no more can't I, I said, and think of poor
Albert,

145

He's been in the army four years, he wants a
good time,
And if you don't give it him, there's others will,
I said.

Oh is there, she said. Something o' that, I said. 150
Then I'll know who to thank, she said, and give
me a straight look.

HURRY UP PLEASE ITS TIME

If you don't like it you can get on with it, I said.
Others can pick and choose if you can't.
But if Albert makes off, it won't be for lack of 155
telling.

You ought to be ashamed, I said, to look so an-
tique.

(And her only thirty-one.)

I can't help it, she said, pulling a long face,

Νά 'φτιαχνες κάνα δόντι. Σοῦ 'δωσε, ήμουν
μπροστά.

145 Πέταξ' τα ὅλα, Λίλ, και βάλε ψεύτικα νὰ δεί-
ξουν,

Εἶπε, μά τὸ Θεό, νὰ σὲ κοιτάζω οὔτε δὲ μπορῶ.
Κι ἐγώ τὸ ἵδιο, λέω, σκέψου τὸν Ἀλμπερτ τὸ
φτωχό,

Τέσσερα χρόνια στὸ στρατό, θὰ θέλει μιὰν ἀπο-
λαβή,

Κι ἂν δὲν τοῦ τήνε δώσεις, εἶπα, ἐσύ, τότε προ-
φταίνουν ἄλλες.

150 'Α ἔτσι ὥστε, λέει. Κάπως ἔτσι, τῆς κάνω κι
ἐγώ.

Νὰ ξέρω τότε και σὲ ποιόν χρωστῶ, μοῦ λέει,
και μὲ μετράει καλὰ-καλά.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΤΕ ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΕΙΝ' Η ΩΡΑ

'Αν δὲ σ' ἀρέσει γειὰ και χαρά σου, τῆς κάνω
ἐγώ.

Σὰ δὲ μπορεῖς ἐσύ, διαλέγουνε και παίρνουν
ἄλλες.

155 Νὰ κάνει πώς σὲ παρατάει δ 'Αλμπερτ, σοῦ τό
'χουν πεῖ κι ἀν δὲ σοῦ τό 'χουν πεῖ.

Ντροπή, τῆς λέω, νὰ δείχνεις σὰ παλιόπραμα.
(Και εἶναι μόλις τριανταενός.)

Και τί νὰ κάνω, λέει, κρατώντας μου και μοῦ-
τρα,

It's them pills I took, to bring it off, she said.
(She's had five already, and nearly died of young 160
George.)

The chemist said it would be all right, but I've
never been the same.

You *are* a proper fool, I said.

Well, if Albert won't leave you alone, there it
is, I said,

What you get married for if you don't want chil-
dren?

HURRY UP PLEASE ITS TIME

165

Well, that Sunday Albert was home, they had a
hot gammon,

And they asked me in to dinner, to get the
beauty of it hot —

HURRY UP PLEASE ITS TIME

HURRY UP PLEASE ITS TIME

Goonight Bill. Goonight Lou. Goonight May. 170
Goonight.

Ta ta. Goonight. Goonight.

Good night, ladies, good night, sweet ladies,
good night, good night.

Εἶναι κι αὐτὰ τὰ χάπια ποὺ ἔπαιρνα γιὰ νὰ τὸ
ρίξω, λέει.

160 (Σκάρωσε κιόλας πέντε καὶ παραλίγο στὸν Γιωρ-
γάκη της νὰ τὰ τινάξει.)

‘Ο φαρμακοποιὸς εἶπε θὰ πᾶνε ὅλα καλά, ὅμως
ἐγὼ ποτέ μου δὲν ξανάγινα ὅπως πρίν.

Εἶσαι τρελὴ ὀλότελα, τῆς λέω.

Λοιπόν, ἀν δὲν Ἀλμπερτ δὲν ἐννοεῖ νὰ σὲ ἀφήσει
ἥσυχη, μιλάει τὸ πρᾶγμα μόνο του, τῆς κά-
νω,

Τί πᾶς καὶ μοῦ παντρεύεσαι ἀφοῦ δὲ θὲς παι-
διά;

165 ΤΕΛΕΙΩΝΕΤΕ ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΕΙΝ’ Η ΩΡΑ

Τὴν Κυριακὴν ἐκείνη, τὸ λοιπόν, ποὺ δὲν Ἀλ-
μπερτ ἥταν σπίτι, εἶχαν ζεστὸ χοιρομέρι,
Καὶ μὲ καλέσανε γιὰ φαγητό, νὰ τὸ χαρῶ ζε-
στὸ-ζεστό —

ΤΕΛΕΙΩΝΕΤΕ ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΕΙΝ’ Η ΩΡΑ

ΤΕΛΕΙΩΝΕΤΕ ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΕΙΝ’ Η ΩΡΑ

170 Καλ’νύχτα Μπίλ. Καλ’νύχτα Λού. Καλ’νύχτα
Μαίη. Καλ’νύχτα.

Γειὰ γειά. Καλ’νύχτα. Καλ’νύχτα.

Καληνύχτα, κυρίες μου, καληνύχτα, γλυκιές μου
κυρίες, καληνύχτα, καληνύχτα.